

MIKÄ ON KIRKKO?

Alustus Lapuan hiippakunnan
Johtamisen päivillä 2.9.2020

Simo Peura

Copyright Simo Peura

Luterilaisuuden dilemma

- kritiikki oman ajan kirkkolaitosta ja sen vääristyneitä käytäntöjä kohtaan
 - o papit toimittavat rahasta – armon sijasta hyvät teot
 - o piispat toimivat maallisten ruhtinaiden tavoin
- kirkon ja kirkolliskokouksen erehtymättömyys kyseenalaistettiin
- luterilaisuus (CA) korostaa kirkon jatkuvuutta:
 - o opissamme ei ole mitään ”mikä on ristiriidassa Raamatun tai katolisen kirkon tai Roomankaan kirkon kanssa”
 - o kirkon puolustaminen kirkkoa itseään vastaan
- vähitellen irtaantuminen katolisesta kirkosta: piispuus?
- näkyvän ja näkymättömän kirkon yhteys murtui: miten kirkon katolisuus turvataan? uhkana lahkolaisuus? miten ymmärretään kirkon universalisuus?

Ekumeeninen keskustelu kirkosta

- ekumeenisessa keskustelussa kirkosta puhutaan koinoniana / kommuuniona: ortod. emigranttiteologit ja Vatikaanin II konsiili
- F&O-konferenssi Santiago de Compostelassa 1993: koinonia on yhteys, ykseys, osallisuus, yhdessä jakaminen... esim. Room. 6:4-5
- Pyhän Kolminaisuuden persoonien välillä jumalallinen yhteys: "Jeesus Kristus ilmoitti meille sen läheisen yhteyden, joka vallitsee hänen, hänen Isänsä – jossa hän pysyy (Joh. 15:10) – ja hänessä vaikuttavan Pyhän Hengen voiman välillä."
- jumalallinen elämä on persoonien välillä virtaavan rakkauden antamista ja vastaanottamista - sen ytimessä on risti
- persoonien yhteys kurottautuu aina itsensä ulkopuolelle sulkeakseen kaikki ja kaiken oman elämänsä piiriin => kirkon teologinen paikka

Koinonia toteutuu kirkossa

- koinonia on lahja ja tehtävä
- Pyhän Hengen voimasta kristityt kuolevat Kristuksen kanssa ja nousevat kuolleista uuteen elämään hänessä = ovat yhtä Isän kanssa = osallisuus Jumalan armon todellisuuteen
- Pyhä Henki toteuttaa tämän yhteyden kirkossa, joka elää katkeamattomassa yhteydessä apostoliseen yhteisöön
- yhteisön perusta on sakramentaalinen eli kaste
- yhteisö näkyväksi kun ehtoollista vietetään, ehtoollinen myös pitää yhteisön yllä
- yhteisö on uskottu viran hoitoon: virka samalla henkilökohtainen ja yhteisöllinen
- yhteisöllä lähetystehtävä: evankeliumin julistaminen ja todistaminen
- opetuslapset ovat yhtä; heidän erilaisuutensa rikastuttaa yhteyttä => kohti näkyvää ykseyttä

Luterilaisen kirkko-opin lähteet

- kirkolliskokoukseen ja paaviin vetoaminen ei tuottanut tulosta
 - o vapaan synodin vaatimus 1520- ja kriittisyys kasvoivat
- Iso katekismus 1529: kolmannen uskonkappaleen selitys (PH)
- Kirkolliskokouksista ja kirkosta 1539: kirkon tuntomerkit
 - o evankeliumi, kaste, ehtoollinen, rippi, erityinen virka, yhteisöllinen hengellinen elämä (jp) ja risti – nämä varmoja tuntomerkkejä
 - o tuntomerkit tekevät kirkon kirkoksi: olemassaolo
 - o tuntomerkeistä kirkko voidaan tunnistaa
- yksi, pyhä, katolinen ja apostolinen – kirkon määreet Nikean uskontunnustuksessa

Jumalan olemus lähtökohtana

- uskontunnustus ilmaisee Jumalan olemuksen:
"Näissä kolmessa uskonkohdassa Jumala on ilmoittanut itsensä ja paljastanut isällisen sydämensä kaikki syvyydet sekä sulan rakkautensa, jota ei voida sanoa ilmaista."
- ilmoituksen ymmärtäminen: PH>JK>Isä
"Kristus on Jumalan isällisen sydämen kuvastin. Jos hänen ohitseensa katsomme, emme näe mitään muuta kuin kauhistavan vihaisen tuomarin. Kristuksesta taas emme voisi mitään tietää ilman Pyhän Hengen välittämää ilmoitusta."
- itsensä lahjoittava Jumala:
"Huomaamme nyt, miten Jumala antaa itsensä kokonaan, kaiken mitä hänellä on ja kaikki voimansa meidän tueksemme ja avuksemme, niin että voimme täyttää kymmenen käskyä. Isä antaa meille koko luomakunnan, Kristus koko työnsä ja Pyhä Henki kaikki lahjansa."

Pyhän Hengen toimet

- Pyhä Henki toteuttaa pyhittämisen pyhien yhteyden eli kristillisen kirkon kautta

"Hän johtaa siis meidät ensiksi pyhän seurakuntansa eli kirkkonsa helmaan. Sen välityksellä hän saarnaa meille ja vie meidät Kristuksen luo."

- yhteisö on olemassa ennen sen jäseniä:

"Pyhällä Hengellä on maailmassa sitä varten erityinen yhteisö, äiti, joka Jumalan sanalla synnyttää jokaisen kristityn ja kantaa häntä. ... Hän valaisee ja sytyttää sydämet käsittämään sen, ottamaan sen vastaan, pitämään siitä kiinni ja siinä pysymään."

- evankeliumi synnyttää kirkon ja kristityt sen jäseniksi yhdistämällä heidät Kristukseen

"Siksi paavikunta ei ole mikään kristillinen kirkko. Sillä missä Kristusta ei saarnata, siellä ei ole Pyhää Henkeä, joka luo, kutsuu ja kokoaa kristillisen kirkon ja jota ilman kukaan ei voi päästä Herran Kristuksen luo."

"Pyhittäminen ei siis ole mitään muuta kuin viemistä Herran Kristuksen luo hänen hyviä lahjojaan vastaanottamaan."

Kirkko pyhien yhteisönä (communio sanctorum)

- käsitteiden käyttö: osallisuutta pyhiin asioihin ja pyhiin ihmisiin
- kirkko on pyhä kristikunta tai pyhien yhteisö (heilige Gemeinde)
- ydinajatus kirkosta on tämä:

”Minä uskon, että maan päällä on pieni pyhä joukko ja yhteisö, joka koostuu pelkistä pyhistä ihmisistä. Sillä on yksi pää, Kristus, ja Pyhä Henki on kutsunut sen koolle. Sillä on yksi usko, yksi mieli ja ymmärrys. Sillä on monenlaisia armolahjoja, mutta se on yksimielinen rakkaudessa, puolueita ei siinä ole eikä hajaannusta. Siihen minäkin kuulun, olen sen osa ja jäsen, osallinen sen kaikista aarteista ja keskinäisestä yhteydestä. Pyhä Henki on vetänyt minut siihen ja liittänyt sen jäseneksi antamalla minun kuulla Jumalan sanaa, jota edelleenkin saan kuulla. Sanan kuulemisesta alkaa pääsy pyhien yhteisöön.”

Kirkko on Kristuksen läsnäoloa

- läsnäolo on todellista

"Mutta Kristus ei sano tässä näin: Sinun ajatuksesi minusta ovat minussa tai minun ajatukseni ovat sinussa. Et sinä, vaan minä ja sinä olemme minussa. Kristus ei ota vastaan pelkkää ajatusta, vaan minä olen hänessä samoin kuin ruumiini, sieluni, elämäni, hurskauteni sekä syntini, hulluuteni ja viisauteni. Puolestaan hän, Kristus, on minussa samoin kuin hänen pyhyytensä, vanhurskautensa, viisautensa ja autuutensa." (Saarna Joh. evk. 1531)

- Kristus-yhteydestä avautuu kristittyjen keskinäinen yhteys: yhdessä jakamista

"Näin kristittyjen tulee olla yksi yhteinen kansa, kuten me uskontunnustuksessa rukoilemme: uskon katolisen kirkon, pyhien yhteyden. Mikä yhdellä on omanaan, se on myös toisella. ... Tätä merkitsee myös syöminen. Kun sakramentti nautitaan, Kristus ruumiillistuu meissä ja me hänessä. ... Siispä syömmme sakramentin ruumiillisesti ja hengellisesti vahvistaaksemme uskoamme ja toteuttaaksemme sakramentin merkityksen. Tuo on se merkitys, jota nimitetään kommuunioksi, koska silloin kun otan vastaan sakramentin, toteutuu kommuunio."

Kirkko ja vanhurskauttaminen

- kirkossa kristittyjen pyhyys ja vanhurskaus on epätäydellistä
"Vaikka Kristus onkin saattanut meidät osallisiksi Jumalan armosta ja vaikka Pyhä Henkin on Jumalan sanalla saanut kristillisen kirkon yhteydessä (in unitate ecclesiae catholicae) aikaan pyhityksen, niin emme me silti milloinkaan pääse synnistä irti."
- vanhurskauttaminen kirkossa on osittaista
"Sillä nyt me vielä jäämme puolittain pyhiksi ja puhtaiksi, jotta Pyhä Henki saisi jatkuvasti tehdä meissä työtä sanan välityksellä ja jakaa joka päivä syntien anteeksiantamista."
- jäljellä oleva synti ei pysty meitä vahingoittamaan
- "kaikki on syntien anteeksiantamista": Jumala antaa meille anteeksi ja me annamme anteeksi toisillemme
- "pyhyys on saanut alkunsa ja joka päivä kasvaa"
- odotamme sitä hetkeä (ylösnousemus): "Silloin ihmiset ovat täysin puhtaita ja pyhiä, täynnä hurskautta ja vanhurskautta."

Jatkuva kilvoitus

- tähtäyspisteenä kymmenen käskyn täyttäminen
 - "Jumala ... antaa itsensä kokonaan ... avuksemme, niin että voimme täyttää kymmenen käskyä"
- Jumalan rakastaminen ja lähimmäisen rakastaminen tähtäyspisteenä
- rohkaisemista ja kannustamista hyviin tekoihin – ei lakia
- Sanan ja sakramenttien merkitys pysyvä
- jäämme keskeneräisiksi > syntien anteeksiantamuksen merkitys: kokonaisvaltaista Kristuksen tähden
- rakkaus jää kirkon epävarmaksi tuntomerkitiksi

Arviointia ja jatkopohdinnan aiheita

- luterilaisuuden helppo liittyä koinonia-käsitykseen
- näkyvän ja näkymättömän kirkon suhde jää jännitteiseksi
 - vaarana spiritualistinen kirkkokäsitys
 - arvioitavissa kirkon näkyvien tuntomerkkien avulla
 - johtaa kirkon oppia koskevaan keskusteluun ja käytäntöjen arviointiin
- onko universaali kirkko pelkästään henkinen ja näkymätön suure?
 - vähän pohdittu luterilaisessa kirkko-opissa
 - tarkoittaa käytännössä paavin virkaa: kirkon ykseyden näkyvä merkki, primus inter pares – Rooman piispalle ei hallinnollista valtaa suhteessa muihin kirkkoihin/hiippakuntiin

Kiitos, kun jaksoitte.

